

בעזהש"ת

מים עמוקים עצה כלב איש ואיש תבונה יראה
סטריקור

עצה ותבונה

דברי תורה
מכ"ק מרן אדמו"ר זצלה"ה
'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת שמיני תשכ"ה

מכתב קודש מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מערש"ק פרשת תזו"מ תשפ"ג

יעקב דן שטרן
נכד כ"ק מרן אדמו"ר זצלה"ה
מסטריקוב
רחובות הבוכרים (דוד) 32
עירי"ק ירושלים תובכ"א

בס"ד, ערש"ק תזו"מ תשפ"ג

אפתח בברכת שלו' וכל טוב לאחי ורעי אנשי שלומינו מפעיה"ק ירושלים ת"ו ומכל ערי ארה"ק.

הנה הננו עכשיו בפתיחת זמן הקיץ שימי השבתות מתארכים מאד. ע"כ נתעוררתי לחזק את הצבור לבוא ללמוד בבית מדרשינו כאיש א' בלב א' לכל הפחות שעה א' לפני מנחה, וכן האבות ילמדו עם בניהם בשעה זו, וכמו"כ הבחורים הנמצאים בביתם ישתתפו בלימוד זה.

וידוע דברי הילקוט שהובא באוה"ח הק' פרשת ויקהל אמר הקב"ה למשה הקהל קהילות ודרוש ברבים כדי שילמדו לדורות הבאים להקהל בכל שבת ושבת ולכנוס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר כדי שיהא שמי הגדול מתקלם בין בני.

ובמו"כ הדריים בערים אחרות ילכו למקום תפילתם ללמוד לפחות שעה אחת.

למותר הוא להזהיר ולהזהר להשמר מדברים בטלים שגורמים היפך המטרה לחזק לימוד התורה.

ובכלל יש להזכיר ולחזק תמיד ובפרט בשב"ק זו זאת תהי' תורת המצורע להתחזק בשמירת הדיבור ובמיוחד לשמור מלדבר בכל עת התפלה בביהמ"ד מהתחלה ועד הסוף.

ויה"ר מלפני אבינו שבשמים שיתקיימו כל הברכות שתיקן התויו"ט זי"ע שכל מי ששומר פיו מלדבר בעת התפילה הקב"ה ישמרהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה וכו' ויזכה לראות בנים חיים וקיימים ויגדלם לתורה ולחופה ולמעש"ט ויעבוד את ד"א באמת ובתמים אמן כן יהי רצון.

סגור
י"ק פ' טו"ז

קובץ קנ"ב

ערש"ק
פרשת שמיני
תשפ"ה

לתרומות והנצחות:
052-7620204

לקבלת הגליון בדוא"ל:
a609200101002@gmail.com

יו"ל ע"י
סניף
זכור לאברהם
סטריקוב
רחוב דוד 32 ירושלים

ניתן להאזין לשיעורי
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי
במערכת 'קול סטריקוב'
מס' 072-3371263 שלוחה 4.
כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור
ובן בקו שיעורי כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

תוכן העניינים

עומק לב

| פרשת שמיני |

שירת השמש והירח - בעצם עשיית רצון ה' בששון ובשמחה, שבכך נגלה התבטלותם המוחלטת אליו ויתברך + כאשר אמר יהושע 'שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון' איבדו את כל מהותם וחיותם הרוחניות שהיא השירה לפני ה' + אהרן הכהן בשעה שמתו בניו איבד את כל מדרגותיו ומ"מ קיבל את הדין באהבה ועל כך השתבח וקיבל שכרו

| שבת שלאחר הפסח |

שתי נוסחאות בשם המגיד מקאז'ניץ בביאור הכינוי 'שבת געלע מצות' - 'גילוי מצות', ו'גאולה מצות' + 'יציאת מצרים הייתה באופן של 'חיפזון' כי בני ישראל לא היו ראויים לגאולה, ולכן לא הייתה הגאולה בשלימות, והוצרכו עוד ג' פרקים כדי להשלים הגאולה - בשביעי של פסח, בקבלת התורה, ובבואם לארץ ישראל + בכל שנה ושנה מקבלים השפעה בליל התקדש חג שלא לפי ערך ההכנה, והיא ניתנת רק לשעתה, כדי להראות לאדם להיכן הוא צריך להגיע ולעודד בלבם החשק לבך, ואח"כ בימי ספירת העומר הוא הזמן לעבוד כדי להגיע למדרגות אלו באתערותא דלתתא + 'שבת גילוי מצות' - כי בשבת נכלל כח הימים שלפניו ושלאחריו שהם הימים שלאחר פסח שבהם מתגלה קדושת המצות ואורם, וזהו ג"כ 'שבת גאולה מצות' - שהמצות נגאלים, שמתקיימת תכליתם + מציירים על החלה בצורת 'מפתח' - להורות שהשפעת הפסח נותנת לנו מפתח כדי לפתוח את שערי העבודה בתיקון המידות בימי ספירת העומר + 'שבת געלע מצות', שמושחים ביצה על המצות - להראות שיש דבר המכסה על המצות וצריך לגלותם

דולה התבונה

המשיבת הארת היו"ט לכל השנה + אין לומר 'ס'איז אריבער א יו"ט' - כאילו עבר וחלף, אלא 'ס'איז צוגעקומען א יו"ט' - שנוסף לנו הארה מהיו"ט והיא נשארת עמנו גם אחד כך + הסיבה שאין מרגישים את הארת היו"ט - כיוון שבני אדם הנוטים לגופניות אין מרגישים הרגשות רוחניות + אף שאין מרגישים הנשמה מקבלת מהיו"ט תוספת כח - וכמשל ה'זיטמינים' שאין

מודגשים בכל כדור שהגוף מתחזק + עניין יציאת מצרים סובב והולך את כל חיי היהודי, יען כי הוא יסוד גדול ונצרך לעבודת ה', ולכן ביותר נחוצה הארת חג הפסח לכל ימות השנה

יסודות יציאת מצרים - יסוד א': חיזוק האמונה + על ידי נסי יציאת מצרים נשללו אצל בני ישראל דעות הכפירה הכוזבות, ונתאמתה בהם האמונה על כל חלקיה + אף שנראה שהאמונה היא מילתא דפשיטא כי גם לאנשים שאינם שומרי תורה ומצוות יש אמונה, באמת זאת היא אמונה במדרגה נחותה, שאינה משפיעה על חיי המעשה, וכדי להגיע לשלימות האמונה נצרכת עבודה רבה + דברי הרמב"ם - שהאדם החושב שאחר שלמד את הי"ג עיקרים עשרה פעמים הרי כבר קנה אותם הוא טועה + דק ע"י אמונה חזקה אפשר לעמוד בפני ניסיונות קשים + כאשר האדם חסר באמונתו עלול לומר 'כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה' + 'כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה' - כי אם היה שלם באמונתו לא היה כועס, וכן שאר המידות הרעות באות מחיסרון באמונה + התפילה ברוממות הקול מחזקת את האמונה - כי דבר שברורים ובטוחים בו אומרים בקול דם ובשפה ברורה

יסוד ב': שכל יהודי הוא בן מלך + ביציאת מצרים התגלה ההתייחסות הקרובה של הקב"ה לבני ישראל ושהוא מחשיבם כבניו + כל יהודי הוא כבן יחיד למקום ובשבילו נבדא העולם, כי דק הוא יכול למלאות את תפקידו המיוחד לו - משל לעשיר ששיכר מלמד לכל ילדי הכפר וכל תכליתו הוא בשביל לימוד בנו + כאשר האדם מכיר בכך שהוא 'בן מלך' הרי הוא נמנע מלעשות מעשים שאינם תואמים את מעמדו הרם

יסוד ג': שבכל מצב נשואים בנינים למקום + מיציאת מצרים לומדים שתמיד נשואים 'בן מלך' בכל מצב שהוא + דרכי ההתמודדות עם ניסיונות התקופה + הנבל אומר שכל הדור מקולקל ואין עושה טוב, אבל הצדיק רואה את דיבוי הצדיקים וידאי ה' + מעשה בשני בחורים שסיפרו על עיירתם - זה דיבר בשבחה וזה דיבר בגנותה, והתברר שזה הסתכל על מעשי הצדיקים וזה על מעשי הרשעים +

העצה הראשונה בהתמודדות עם ניסיונות דודנו - להסתכל על החלקים הטובים ולא על החלקים הרעים + ההצלה מן המבול השוטף את הרחוב - להיות ב'תיבה' שמורה, ולהיזהר שלא להכניס בה מרוח הרחוב + אין לבחור להחזיק פלאפון - כי הדבר מקלקל לגמדי את השמירה שישנה בתוך התיבה + דרך הבעש"ט בהסתכלות על נגעים ופגעים רוחניים - לדעת שמן השמים סיבבו ראייה זו כדי שידע הרואה שיש בו מעין זה וצריך לתקן + יש לעבוד על התקשרות והתחברות פנימית ללימוד התורה

שמיני

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר
ה' לאמר בקרבי אקדש ועל
פני כל העם אכבד וידם אהרן (י, ג).

ובעל הטורים הציג המסורה: "צ',
'וידום אהרן', 'וידום השמש'
(יהושע י, יג) - "והוא מה שהיה צמלחמת
גבעון כדכתיב (שם, יז) "אז ידבר יהושע
לה' ציוס תת ה' את האמרי לפני צני
ישראל ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון
דום וירח צעמק חילון", וכן היה 'וידם
השמש וירח עמד' וגו'. וציאר צעל
הטורים השייכות לכאן, שהוא רמז למה
שאמרו חז"ל (ראה סוכה כט). "מאורות
לוקין על אצ צית דין שמת", וצני אהרן
היו אצות צית דין.

אא"ז אדמו"ר הזקן זי"ע אמר לצאר
המסורה צאופן אחר (וכך היה
דרכו בקודש פעמים רבות לדרוש את
המסורה), שהנה ציאר הלשון 'דום'
שאמר יהושע לשמש, פירש רש"י (שם)

על דרך הדרש: "אז ידבר", אמר שירה
תחת השמש, לפי שאמר לשמש 'דום',
דום מלומר שירה, וכל זמן שהוא דומם,
עומד ואינו מהלך, שצכל עת הילוכו הוא
אומר שירה" (וכן הוא בתרגום יונתן
לשיר השירים צתחילתו).

והיינו כנודע מוחז"ל (צפרק שירה, וראה
עוד רמז"ס הל' יסודי התורה פ"ג ה"ט)
שהשמש, וכן כל היצורים והצורות,
אומרים שירה לפני הקצ"ה בכל יום.
ועניין שירה זו צריכה ציאר, שאף לדעת
הראשונים (רמז"ס פ"ג מהל' יסודי התורה
ה"ט וצמורה נצוכים ח"צ פ"ה, ועוד. אצל המהר"ל
חלק עליהם צממה דוכתי - ראה גצורות ה' הקדמה
שניה וצדרך חיים פ"א מט"ז ועוד) הסוצרים
שהשמש והירח והכוכבים הם צעלי נפש
ויש צהם שכל ותצונה - וכן נראה ממה
שאומרים (צצרכת הלצנה) "ששים ושמחים
לעשות רצון קונס", ועד"ז אומרים (פיוט
'אל אדון' צשמרית של שבת) "שמחים צלחתם
וששים צצואם, עושים צאימה רצון

קונס", הרי שהם בעלי נפש ודעת - הלא כל השירה היא צפה, ולהם אין פה לשורר צו.

אלא הכוונה צוה, ששירת השמש והירח ושאר הצרואים היא בעצם מציאותם והווייתם שעושים את רצון קונס וממלאים תפקידם ושליחותם שלהם נצראו, והולכים ומסצדים בעולם כפי סדר הילוכם וסיצוצם דצר יום ציומו, מצלי לחרוג ולסטות כמלוא הנימה. ודצר זה הוא בעצמו שיר ושצח למלך א-ל חי וקיים, שנגלה ונראה לכל גדולתו וממשלתו, שצרא את המאורות הגדולים הללו וכל נצאם, והם צטלים אליו ועושים רצונו צשלימות.

ולא זו צלצד שממלאים את תפקידם נאמנה, אלא עושים זאת מתוך שמחה, וכדלעיל - 'ששים ושמחים לעשות רצון קונס', 'שמחים צנאתם וששים צצואם'. וגילוי התצטלותם המוחלטת לרצון ה' מתוך ששון ושמחה, היא צוודאי נחשצת כשירה לפניו יתצרך (אצל אלל האדם שיש לו את כח הדיצור, אין נחשצ שירה רק אם מציע צפיו את גדולת הקצ"ה).

מצעתה נמצא שכאשר הורה יהושע לשמש ולירח לעמוד מהילוכם ולא ללכת הלאה, הרי שצכך הפסיקם מלומר שירה, כי ענם הילוכם וסיצוצם הוא אמירת שירה לפני ה', וכשפסקו מללכת פסקה שירתם. והנה כאשר השמש והירח עושים רצון קונס צעצודת ה' צשמחה שיש צה שירה, יש להם דציקות צהקצ"ה, אצל עתה שעצרו מעשיית תפקידם, נפסקה דציקותם, ואיצדו כל מדרגתם ומעלתם.

ובהאי גוונא אלל האדם שכל מהותו וחיותו הרוחניות היא מה שיש לו דציקות צהקצ"ה ע"י שאומר שירה לפניו, וכמו שצרגס אונקלוס עה"פ (צראשית ב, ו) "ויהי האדם לנפש חיה", "והוות צאדם לרוח ממללא", הרי שכל מהות נפשו היא מה שיכול לדצר והיינו לומר שירה לפני הקצ"ה, ואם מאצד דצר זה אזי הוא מאצד את כל מהותו וחיותו. וגם כאן כאשר עצרו השמש והירח מהילוכם, אשר צוה פסקה שירתם, איצדו את כל מהותם וחיותם הרוחנית.

ובזה יצואר השייכות של 'וידוס השמש' ל'וידוס אהרן' האמור כאן, כי

הנה צאמת יש להצין צמה נשתצח אהרן ששתק ולא ערער אחר מידותיו של הקצ"ה, וכמו שפירש רש"י שם: "קבל שכר על שתיקתו, ומה שכר קבל, שנתייחד עמו הדבור, שנאמרה לו לצדו פרשת שתויי יין", ולכאורה אין צוה שום חידוש לנוכח גדולת מדרגת אהרן, שהיה עמוד העבודה, וצוודאי לא הרגיש כלל נער צמות שני צניו, ומה פלא ששתק ולא התרעם.

ומה גם שיום זה שמתו צני אהרן הוא יום חנוכת המשכן היה נשגב ונעלה ביותר, וכדאיתא (שבת פז:): "אותו יום נטל עשר עטרות" וכו', ועוד שנינו (מגילה י:): "אותו היום היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנצראו צו שמים וארץ", וכן איתא (בר"ר פ"ג ס"ח) שמצריאת העולם המתינו וליפו ליום זה צו יוקם המשכן, כי רק אז נשלמה תכלית הצריאה. ואהרן שנטל חלק צראש צעצודת הקרצנות צו ציום, צוודאי עלה ונתעלה למדרגה גצוה ונעלית עד למאוד, גצוה מעל גצוה ממדרגתו

הנעלית התדירה. וא"כ יוקשה יותר מה הרצותא צוה ש'ידום אהרן', ולכאורה הוא מילתא דפשיטא שהנמלא צמדרגה נשגבה כזו יקבל צאהצוה וצשמחה כל מה שנגזר עליו מן השמים, כל שכן שלא יתרעם על מידותיו של הקצ"ה.

ובנגד זה צאה התשובה מעניין 'ידום השמש' שם צגצעון, אשר על פי המצואר נמלא שלשון זה 'ידום' מורה שפסקה החמה מלומר את שירתה לפני ה', וצוה נפקק ונעלר דציקותה צהקצ"ה, וירדה ממדרגת עבודתה התדירה. ועל דרך זה הוא ג"כ אלל אהרן, שצאותה שעה שמתו שני צניו, ניטלו ממנו מדרגותיו הגצוהות והנעלות, שהיה צהם ציום השמיני ואף של כל ימות השנה, וירד ועמד צמדרגה פשוטה ונחותה, וכל זאת כדי לנסותו ולצחון את יושר לבו אם גם צמלצ כזה שאינו עומד צמדרגותיו הנשגבות הוא ג"כ מקבל צאמונה שלמה את הנהגת הקצ"ה^א. ואכן, 'ידום אהרן', שקיבל את הדין צאהצוה מצלי להרהר ולערער

(א) יסוד זה ידוע בשם מרן הבעש"ט זי"ע, וכפי שהובא בספה"ק תשואות חן (פרשת ויחי ד"ה ויחי הב'): "אמר הבעל שם טוב זללה"ה שבעת הנסיון לאדם הוא בבחינת הסתלקות הדעת, וביאר בזה לשון הכתוב (בראשית כב, א) 'והאלקים ניסה את אברהם', שאלקים הוא מוחין

מאומה, וזוה נשתבח ועל כך קיבל שכרו משלם, שאף כאשר היה צמדרגה פשוטה בלי כל השגותיו ומדרגותיו הרמות, מכל

מקום לא התרעם על הנהגת הקצ"ה ("און דאך 'וידוס'").

שבת שלאחר הפסח

איתא בישמח ישראל (פר' תזריע אות א) וז"ל: "שמענו מב"ק אאמו"ר צסס המגיד הקדוש מקאזניין זצ"ל דה"ה זי"ע, שהעולם קורין לשבת אחר פסח 'שבת געלע מלות', הוא 'גילוי מלות', עכלה"ק של המגיד הק' זקוקללה"ה זי"ע. ויש נוסחא שאמר 'שבת גאולה מלות'". יעו"ש מה שציאר זוה.

ונראה לבאר הענין עפ"י הידוע שצני ישראל צעת לאתם ממנרים היה צספל המדרגה צרוחניות, וממילא צדרך הטצע לא היו ראויים לגאולה, וכדאיתא (זוה"ק תרומה קע:) שהמלאכים קטרגו שהללו עוצדי עצודה זרה והללו עוצדי

עצודה זרה, וכן אמרו חז"ל במדרש (שיהש"ר פ"צ סי"ט) "'קול דודי הנה זה צא' (שיר השירים ג, ח) זה משה צסעה צצא ואמר לישראל צחדש הזה אתם נגאלין, אמרו לו משה צצינו היאך אנו נגאלין וכל מנרים מטונפת מעצודת כוכצים שלנו, אמר להם הואיל והוא חפץ צגאולתכם אינו מציט צעצודת כוכצים שלכם אלא מדלג על ההרים ואין 'הרים' אלא עצודת כוכצים כו' וצחדש הזה אתם נגאלים".

ובן מצואר בספרים (ראה זוהר חדש יתרו לא, וצסידור קול יעקב כוונות סדר של פסח ד"ה מנה זו) שצני ישראל היו אז שקועים צמ"ט שצרי טומאה, וזהו שנאמר

דקטנות כידוע ואז ניסה את אברהם כשהיה בבחינת הקטנות". וכן נתבאר בהרחבה בספה"ק עבודת ישראל (פרשת וירא ד"ה ויקרא), ובספה"ק שם משמואל (פרשת וירא תרפ"ג, ד"ה ביום השלישי; פרשת וישב תרע"א, ד"ה במד"ר ויהי).

(יחזקאל טז, ז) 'ואת ערום ועריה', ולכן נתן להם הקצ"ה שתי מצוות דם פסח ודם מילה שיתעסקו בהם כדי שיהיה להם איזון שייכות לגאולה (מכילתא זא פ"ה). והסיבה שגאלם הקצ"ה אף שלא היו ראויים כיוון שאם היו נשארים עוד במצרים היו משתקעים לגמרי בטומאה ולא היו יכולים עוד להיגאל לעולם, וכדאיתא בכתבי האר"י (קול יעקב שם) על הפסוק (שמות יב, לט) 'ולא יכלו להתמהמה', שאילו לא היו יונאים מיד, היו נופלים לשער הנ' של טומאה, אשר הימנה אין עוד מוצא. לכן הקצ"ה צרוב רחמיו נתן להם את מצוות פסח ומילה כדי שיוכלו להיגאל.

וביוון שיצאו ממצרים באופן כזה של חיפזון, טרם היו ראויים באמת לגאולה, לא הייתה עדיין הגאולה הרוחנית בשלימות ממש, ונמשכה הציאה ממצרים בפנימיות עוד זמן אחר שיצאו בפועל, ונתחלק בין שלושה פרקים שכל אחד מהם נתוספה עוד מדרגה ציאה ובהתנתקות של צנ"י מטומאת מצרים ערוות הארץ עד שהושלמה לגמרי. הפרק הראשון היה צעת קריעת ים סוף, וכמאמר הרה"ק מביא"ע

זי"ע על מה שציוס שציעי של פסח התיצה שצ'אנא צכח' המכוונת כנגד ספירת היום היא 'לרורה', והיינו כי עד קריעת ים סוף היו עדיין לרורים וקשורים עם מצרים, וצש"פ היה 'תתיר לרורה'.

והפרק השני היה צעת מתן תורה, כי צעת יציאת מצרים וצקריעת ים סוף היה הכל צהארה גדולה מאתערוותא דלעילא שלא לפי המדרגות, וכאמור שצנ"י עצמם היו אז צשפל המצב, אלא שהוצרכו למהר לגאלם אף שלא היו ראויים. אצל צקצלת התורה זכו לאותה ההארה על ידי הקדמת עצודת עצמם, צספירת העומר, ושלושת ימי הגצלה ופרישה. וממילא נעשה שוב צחינת יציאת מצרים שנפרדו מקליפת מצרים צשלימות יתירה.

והפרק השלישי היה צעת ציאתם לארץ ישראל, כי עד אז עדיין היה להם שייכות צצחינה מסוימת למצרים, שלכן לא נחם אלקים צהליכתם לא"י דרך ארץ פלשתיים מחשש פן ינחם העם ושבו מצרימה (שמות יג, יז), אצל אחר שצאו לארץ כצר לא היה חשש לזה, כי כצר נפרדו לגמרי משייכותם לקליפת מצרים.

וידוע מופרים הקדושים (דרך ה' לרמח"ל ח"ד פ"ו, קדושת לוי קדושה ראשונה לחנוכה, ועוד) ציטוד ענין המועדים שאינם רק זכר לנס, אלא שכל שנה ושנה בכל יו"ט מתעוררת השפעה גדומה למה שהיה צימים ההם. וכן ציו"ט הראשון של פסח מתעוררת רוח קדושה ממרום וכל אחד לפי מצבו ומדרגתו זוכה לגאולת הנפש בצחינת מה. והו עניין מנוות היום, שהם בצחינת המנוות שניתנו לצנ"י צעת יצ"מ שיתעסקו בהם ועל ידם יזכו לגאולה, וכדאיתא בזוה"ק (תלוי קפג:) שהמלה היא מיכלא דאסוותא, היינו שזכותה זוכים להתרפאות מתחלואי הנפש ולהיגאל.

וגאולה זו היא צדוגמת הימים ההם, שניתנת צאתערוותא דלעילא אף שלא צורך המקבל, וכידוע מאמר אא"ז הגה"ק ממשכנזב זי"ע על סימני הסדר 'קדש ורחץ', שהוא היפך הסדר הרגיל, כי צורך כלל טהרה היא לפני קדושה כמבואר במאמר רבי פנחס בן יאיר (משנה סוטה פ"ט מט"ו). וכן הדין נותן, דצללו הכי הרי הוא כטובל ושרץ צידו. אצל צליל התקדש חג כך הוא הסדר שנותנים לאדם אף שאינו שייך להשפעה

לפי מצבו ומדרגתו, וגם אם לא טיהר את עצמו משפיעים עליו מדרגות של קדושה.

אולם השפעה זו ניתנת רק לשעתה, ותכליתה כדי שידע האדם להיכן הוא צריך להגיע, וכדי שיתעורר חשק צלצו להגיע למדרגות אלו, ואח"כ צימי הספירה ייקח את עצמו להתייגע ולעבוד כדי לזכות צאתערוותא דלתתא לאותה השפעה שניתנה לו צליל התקדש חג צאתערוותא דלעילא. וצכל יום מימי הספירה יש עבודה מיוחדת צעניין המידות צמידה הפרטית המכוונת ליום זה, וכמו שמצקשים אחר הספירה שזכותה יתוקן מה שנפגם צמידה זו, וגם צמשך כל היום נצרך שלא להסיח הדעת מזה, וכידוע מגדול"ים שנוהרו שלא להסיח דעתם מספירת היום. ואז זוכים לקבלת התורה צחג השצועות, שהוא הארת יצ"מ צשלימות יתירה כיוון שזוכים לה מכת העבודה.

ובן מתאמרא צשם הרה"ק מפרשימחא זי"ע לפרש הכתוב (קהלת ז, י) "אל תאמר מה היה שהימים הראשנים היו טובים מאלה כי

לא מחכמה שאלת על זה", 'הימים הראשונים' קאי על יו"ט ראשון של פסח, 'היו טוֹבִים מאלה', שאז הייתה הארת קדושה עליונה ועכשיו בימי ספירת העומר הסתלקה, 'כי לא מחכמה', שהרי מה שהיה אז ההארה וההשפעה לא בא מחכמתך ומכוחך, רק 'שאלת על זה', שהיה אצלך בתורת שאלה לזמן, ועתה אחר שהראו אותך את האופן והדרך להגיע לה' ולדבק בו, כעת צריך אתה לצד לעמול ולהתייגע על זה.

וזהו הציאור במאמר המגיד הק' שצצת זו מתגלים ונגאלים המצות, והכוונה שעניין המצות היא ההשפעה דלעילא הנשפעת ציו"ט פסח וכעניין מיכלא דאסוותא הנ"ל, אשר התכלית והשלימות בהשפעה זו היא כדי שיעצדו בני ישראל ויזכו מכח עצודתם לאותם המדרגות וההארות שהושפעו עליהם ציו"ט פסח. וזהו עצודת ימי הקפירה הצאים לאחר הפסח. ונודע (ראה פרי נדיק במדבר או"א ועוד) שצצת נכלל כח וסגולת הימים שלפניו ושלאחריו, א"כ שצת אחר הפסח יש בו כח זה של השלמת תכלית עניין המצות, וזהו

ה'גילוי' של המצות, שמתגלה קדושתם ואורם, ויש בהם עצמם צחי' גאולה', שמתקיימת התכלית שלהם.

והנה בפסח"ק אזהב ישראל (לשנת אחר פסח) מאריך לבאר בכמה וכמה אופנים המנהג שנהגו לצייר על החלה בשצת זו ציור מפתח, יעו"ש. ולפי האמור יש לבאר העניין, שהשפעת הפסח מאתערוחא דלעילא היא לתכלית העבודה שלאחר זה, והיינו כי הקצ"ה משפיע ומעורר שלא כמדרגת האדם כדי להראותו הדרך זה ילך כשיצטרך לעבוד ולהתייגע, וזה מרומז במפתח, היינו שנותנים לאדם צמה לפתוח בעבודת ה' (ועל דרך דאיתא בגמרא (שצת לא). "כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו צהי עייל", הרי לנו שיש מצב שאין לאדם את ה'מפתח' להיכנס לשערי העבודה ולהתרומם ולהתעלות), ועתה צריך הוא בעצמו ללכת ולפתוח את הפתח ולעבוד עם המידות, ואז יזכה לקבלת התורה בחג השבועות הצעל"ט. ועל פי דברי הרה"ק מקאז'ניץ יש לבאר ג"כ הנוסח השגור צפי העולם

שבת געלע מלות', וכן נהוג למשוח
חלמון ביצה על החלות, והעניין להורות
בזה שיש דבר המכסה על המלות, ונריך
לגלותם, והוא עניין 'גילוי המלות'
כדברי הרה"ק מקאז'ניץ, וכמו שנתבאר
לעיל.

דולה התבונה

השפעת ימי הפסח לכל השנה – יסודות עבודת ה'

שהתגלו בעת יציאת מצרים

יום עיון לבחורי אנ"ש – כ"ז ניסן תשע"ז

השפעת הימים טובים נשאר לכל השנה ומאיר את עבודת ה' בימי החול

זה עתה זכינו לזמן גדול ונשגב, הימים הקדושים של יו"ט פסח, ליל הסדר עם מצוותיו הקדושות והנפלאות, אכילת מצה ומרור וד' כוסות וסיפור יציאת מצרים, ואחר כך ימי חול המועד ויו"ט שביעי של פסח, ומצוות בל יראה ובל ימצא. ומתאמרא בפי חסידים, שרגילים לומר 'ס'איז אריבער א יו"ט' (עבר יו"ט), אולם אין נכון לומר בנוסח זה, כי היו"ט אינו 'עובר' וחולף, אלא נשאר עמנו אחר כך, ויותר מדויק להתבטא כך - 'ס'איז צוגעקומען א יו"ט' (נוסף יו"ט), כי כל זמן גדול וקדוש מוסיף בנפש האדם קניינים רוחניים חדשים שלא היו בו לפני כן.

ואמנם אנשים מן השורה אין מרגישים את הארות היו"ט בימים שלאחריו, חוזרים לחיי השגרה והרגילות של ימות החול, וכמעט ששוכחים כליל את היו"ט, וסיבת הדבר הוא, כי האדם מורכב מגוף ונשמה, ומהם נוצרים שני חלקים במהותו, החלק הגשמי והחלק הרוחני. ואיש המעלה שמגביר את נשמתו על גופו, אזי עיקר מהותו וחיותו היא מרוחניות, והרגשות לבו הם הרגשות רוחניות נעלות. ולעומת זאת האדם שיש לו יותר שייכות עם גופניות, אזי הרגשותיו הם יותר גשמיות. ובוודאי

שקדושת הימים שייכת לחלק הנשמה שבאדם, וכאשר האדם נוטה לגופניות ולגשמיות, אזי אינו מרגיש כל כך את ההרגשות השייכות לחלק נשמתו.

ומכל מקום, אף שאין מרגישים זאת בחוש, אנו יודעים ומאמינים שכל אחד באשר הוא מקבל כוחות נפלאים מכל זמן קדוש, ולשבר את האוון יש להמשיל זאת לדבר ה'ויטמינים' שרגילים לקחת בזמנינו, הנועדים לחזק כל מיני כוחות במערכת גוף האדם, והסדר הוא שבולעים כדור אחד ביום או פעמיים ביום, ובוודאי שאין מרגישים מיד, בכל פעם ופעם, שהגוף מתחזק, אבל המציאות היא שלכל כדור יש השפעה מסוימת, ועד שבמשך זמן שלוקחים את הויטמינים כבר רואים בחוש את חיזוק כוחות הגוף.

וכן הוא ברוחניות, שמכל יו"ט מקבלת הנשמה כוחות מסוימים, ואף שאין מרגישים זאת, המציאות היא שהנשמה מתחזקת, וכאשר האדם בא לידי ניסיון הוא יכול לעמוד בו מכח אותו חיזוק שקיבלה הנשמה מהשפעת היו"ט.

ובוודאי שכאשר עדיין קרובים ליו"ט, ויש יותר רושם ממנו, שומה עלינו לחזק ולהחדיר בקרבנו את הארתו והשפעתו, וזאת על ידי שנחזור על היסודות המיוחדים של היו"ט, ובכך יהיה בדינו להאיר את ימי החולין הבאים באור יקרות.

הארת יו"ט פסח הוא עניין יציאת מצרים שהוא יסוד גדול בחיי היהדות

והנה אם נכונים הדברים כלפי כל יו"ט וזמן גדול וקדוש, כל שכן וקל וחומר הוא לגבי יו"ט פסח, שהוא הזמן של יציאת מצרים, והרי העניין של יציאת מצרים מלווה את היהודי בכל השנה, כאשר מדי יום ביומו בבוקר ובערב יש מצוות זכירת יציאת מצרים ולכן אומרים בקריאת שמע את פרשת 'ויאמר', ואחר כך בברכה שלאחריה מאריכים ומפרטים יותר בפרטי יציאת מצרים. וכן מצוות תפילין היא כדי "שנוכור נסים ונפלאות שעשה עמנו בהוציאנו ממצרים" (נוסח 'לשם יחוד' לפני הנחת תפילין). ובכל ברכת המזון מזכירים שוב "על שהוצאתנו ה' אלוקינו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים". ושבת הוא ג'כ זכר ליציאת מצרים, וכן יש עוד הרבה חלקים בחיי היהדות התדירים שהם לזיכרון נסי יציאת מצרים.

והרי לנו שיציאת מצרים הוא דבר יסודי עד למאוד בעבודת ה', והוא צריך להיות תמיד לנגד עינינו. וא"כ בוודאי שהארת יו"ט פסח - הזמן של יציאת מצרים - שייכת ונצרכת לכל ימות השנה, והרי זה כמו 'פרוז'קטור' רב עוצמה התלוי ועומד במקום גבוה, כדי להאיר לכל הרחובות אשר מסביבו, וכך הארת יציאת מצרים הנצרכת לכל ימות השנה היא מכח ההארה הגדולה שישנה בליל הסדר ובשאר ימי יו"ט פסח.

מעתה הבה ונתבונן מהי באמת המשמעות של יציאת מצרים בעבורנו, עד שנצרך לזכרה תמיד, ומצוות רבות כל כך נקבעו לשם כך, ומדוע היא יסוד גדול כל כך בחיי היהדות. ואחר ההתבוננות נמצא כי ישנם כמה עניינים יסודיים בתורה ובמצוות ששורשם מעניין יציאת מצרים.

תכלית נסי יציאת מצרים - לחזק את האמונה

העניין הראשון, הוא יסוד היסודות, הבסיס של כל יהודי, האוויר לנשימה - הוא עניין האמונה, אשר זאת הייתה תכלית יציאת מצרים - לחזק ולבסס את האמונה בקרב בני ישראל לשעה ולדורות. וכאשר נתבאר באריכות בדברי הרמב"ן נודעים בסוף פרשת בא, שהיות ויש בעולם מציאות של כפירה, שהחלה מימי אנוש שאז החלו דעות בני אדם להשתבש באמונה, בכל מיני פרטים, ומזה הגיעו לעבודה זרה, שהוא היפך האמונה - ובזמנינו אנו אמנם אין כמעט עבודה זרה, רק במקומות נידחים, מכל מקום יש הרבה כפירה ר"ל - ורצה הקב"ה שבני ישראל עמו ינצלו מן הדעות הכוזבות ותהיה אמונתם שלימה בו, לכן עשה להם את כל האותות והמופתים המופלאים בעת יציאת מצרים, שתכלית כולם הוא להראות שדעות הכופרים שקר וכזב הם, ואמונת ה' אמת היא.

ובפי שנתבאר להדיא בתורה בפסוקים שנאמרו במכות "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ" (שמות ט, יח), "בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ" (שם ט, יד), "למען תדע כי לה' הארץ" (שם, כט), כי על ידי המכות נתאמתה האמונה בהקב"ה על כל חלקיה, שהוא יתברך בורא ומשגיח ומנהיג את כל העולמות והוא כל יכול. ואחר כך, כאשר

הגיעו לתכלית יציאת מצרים, שהיא מעמד קבלת התורה, נאמר (דברים ז, לה) "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו", ופירש רש"י: "כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים, כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחיד".

ולבן נצרך כל כך לזכור נסי יציאת מצרים, וכמו שביאר הרמב"ן שם, כי מהם עולים יסודות אמונתנו, ומזה ניקח לשלול את דעות הכפירה, ולחזק בקרבנו את האמונה השלימה על כל פרטיה.

עבודה רבה נצרכת כדי להחדיר את האמונה כדבעי באופן שתשפיע על חיי המעשה

והנה לכאורה נשאלת השאלה מדוע נצרך לחזק את האמונה כל כך, וכי מי אינו מאמין, הרי רואים אפילו אנשים פשוטים, וגם כאלו שאינם שומרי תורה ומצוות, שמושרשת בקרבם האמונה בהקב"ה ושם שמים שגור על פיהם, וביותר כאשר נמצאים בעת צרה שאז גם הם מאמינים שרק הקב"ה יכול להושיעם, ומתפללים אליו. וא"כ לכאורה האמונה הוא דבר פשוט שנמצא בניקל אצל כל אחד.

אכן מזה גופא נדע את התשובה מדוע בכל אופן נצרכת עבודה רבה כ"כ לחזק את האמונה, שהרי אם אדם זה יש בו אכן אמונה מדוע הוא איננו שומר תורה ומצוות, הלא הקב"ה שבו הוא מאמין ציונו ברמ"ח מצוות עשה ושם"ה לא תעשה, ואיך חיי ההפקר שחי בו אותו אדם תואמים את אמונתו בה'. אלא על כרחך שבאמונה יש הרבה מדרגות, ואין מגיעים כל כך בקל למדרגה השלימה של האמונה אלא יש לעבוד ולהתייגע בה הרבה.

וכבר כתב בזה הרמב"ם דברים נפלאים, בהקדמתו לפרק 'חלק', ששם העמיד את י"ג עיקרי האמונה - אשר על יסוד דבריו אלו נתייסד נוסח ה'אני מאמין' שיש בפיסודורים - ובסוף דבריו ראה מקום להתנצל על שיצא מגדרו להאריך באריכות גדולה במקום שאמר לקצר כדרכו בפירוש המשניות, וז"ל: "והנה הארכת ויצאתי מענין חבורי, אבל אני עשיתי זה לפי שראיתי בו תועלת באמונה, לפי שאספתי בו דברים מועילים מפוזרים מספרים גדולים, לכן דע אותם והצלח בהם וחזור אלה עליהם פעמים

רבות והתבונן בהם התבוננות יפה. ואם השיאך לכך ותחשוב שהגיעו לך ענינו מפעם אחת או מעשרה הרי השם יתברך יודע שהשיאך שקר, ולכן לא תמהר בקריאתו".

ולבאורה במושכל ראשון לא מובן מה כל כך קשה בי"ג עיקרים, הלא כל בר בי רב יודע לפרשם כדבעי. אבל הרמב"ם מזהיר שאף מי שלמד את עניינם עשר פעמים וחושב שהוא כבר קנה אותם, הרי זו מעשה היצר הרע שהצליח לרמותו. ופירוש הדבר הוא כאשר אמרנו, שעניין האמונה עמוקה מני ים, ואמנם מקופיא נראה שהיא מילתא דפשיטא, באמת ישנה מלחמה גדולה של כוחות הרע המבקשים למשוך את האדם לדעות הכפירה, וממילא ייתכן שיהיו באמונה מדרגות רבות גבוה מעל גבוה, כמה היא נקייה מכל שמץ, וכמה היא חדורה בקרב האדם.

ולכן יש אנשים שהם אכן מאמינים אבל אין לאמונתם השפעה רבה למעשה, וכדוגמא שפתחנו בה, וכן ראו במשך הדורות אנשים ריקים ופוחזים שבשעת השמד מסרו נפשם על קדושת השם, והיינו שבדרך כלל לא חייבה אותם האמונה דבר, רק כאשר הגיע הדבר לנקודה היסודית של האמונה שאז נתגלתה האמונה שכליכם והשפיעה עליהם שלא לכפור בעיקר. ויש מדרגה גבוהה יותר מזה של יהודי מאמין, שהאמונה משפיעה עליו לקיים מצוות ה', אבל באופן פשוט ובסיסי, בלי שום תוספת והידור. ויש מדרגה גבוהה יותר שמביאה את האדם להשקיע יותר בעבודת ה', וכן כל חילוקי המדרגות בין עובדי ה', ששורשם נעוץ בחוזק ובהירות האמונה.

דוגמאות להשפעת האמונה על מעשי האדם ומחשבותיו ורגשותיו

הבה נצייר לעצמנו יהודי שנקלע לפניו ניסיון קשה, ויצרו הרע מתחזק עליו להפילו ולהכשילו בדבר עבירה, והוא נמשך לכך בכל לבו ונפשו, ואין שום מונע שימנענו מלעבור את העבירה, כי אין שם נפש חיה שיתבייש ממנו, ולא יתגלה הדבר לשום בריה בעולם. האם יהיו בו די כוחות בנפשו כדי לעמוד בניסיון הקשה - ובכן הדבר תלוי כמה חזקה אמונתו, כי אם חלשה ורעועה היא, אז אף אם בדרך כלל היא מספיקה בשביל שיקיים תורה ומצוות, כאן בעת ניסיון קשה כ"כ כבר ימצא לעצמו כל מיני תירוצים של הבל כדי לטהר לעצמו את השרץ. אבל כאשר אמונת האדם בהירה

וחזקה, והוא יודע שהקב"ה עומד עליו ורואה את מעשיו, והוא אסר דבר זה, אזי מכוח זה הוא דוחה את הניסיון ומתגבר על פיתויי היצר הרע.

ממילא אמונה הוא דבר שצריך לחזק כל כך הרבה, בלי סוף, וצריך להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה בתפילין ובברכת המזון ובכל שאר המצוות, שוב ושוב, וכולי האי ואולי, שיהיה בכל זה די להשריש את האמונה באופן מספיק כדי שיוכלו לעמוד ברגע של ניסיון.

ניקח דוגמא נוספת של חיסרון באמונה, והוא מה שהזהירה התורה את בני ישראל כאשר יבואו לארץ ישראל (דברים ט, י"ז): "פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת, ובקרך וצאנך ירבין וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים, וגו', ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה".

כאשר אדם אומר 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה' הרי זה מחסרי אמונה, הוא רואה את הצלחתו ומייחס הכל לכשרון שכלו ומעשי ידיו, ואומר לעצמו, אני חכמתי והבנתי שצריך לעשות כך וכך, לכן הצלחתי, ואילו חברי שלא הצליח כל כך, זה משום שהוא 'בטלן' ואינו יודע מה יש לעשות כדי להגיע להצלחה. ומי נתן לך את השכל, ומי נתן לך את כל היכולות כדי לפעול ולעשות, הלא הקב"ה הוא שנתן לך כל זאת, כיוון שעלה ברצונו שאתה תצליח יותר וחברך פחות. אבל כאשר אין האמונה חדורה היטב, מגיעים למעויות כאלו של 'כוחי ועוצם ידי'.

אפשר לחשוב על נקודות רבות כל כך בעניין השפעת האמונה על החיים, ואני נותן כאן כמה דוגמאות, על קצה המזלג, בבחינת 'תן לחכם ויחכם עוד'. כי באמת כמעט כל מחשבה ורגש, הן במילי דשמיא והן במילי דעלמא, נוגע ביסודות האמונה. דוגמא נוספת, ידועים דברי חז"ל (שנא קה:) שכל הכועס כאילו עובר עבודה זרה. ויש להבין איך כעס, שהיא מידה מגונה, נחשבת כחמורה שבחמורות. ובפשטות ההבנה בזה היא כמו שאמרו שם, שאמנם אין הכעס עצמו נחשב לעבודה זרה, אבל הוא עלול

להביא את האדם בסופו של דבר לכדי עבודה זרה, "שכך אומנתו של יצה"ר, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז והולך ועובד".

אבל התניא (אגרת הקודש אגרת כה) ביאר בעומק יותר, שזהו משום "שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה, כי אילו היה מאמין שמאת ה' היתה זאת לו לא היה בכעס כלל". וכבר העמיד יסוד זה דוד מלכא כאשר קיללו שמעי בן גרא, וביקשו אנשי דוד להרגו, ואמר להם דוד שאין להם מה להענישו כיוון ש"ה' אמר לו קלל את דוד" (שמואל ב טז, י). ועפ"י זה ביאר החינוך (מנוח רמא) איסור נקמה, "שידע האדם ולתן אל לבו כי כל אשר יקרהו משוב עד רע הוא סבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא, ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא, על כן כשיצערהו או יכאיבהו אדם ידע בנפשו כי עונותיו גרמו, והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו, כי הוא אינו סבת רעתו, כי העון הוא המסבב, וכמו שאמר דוד עליו השלום (שם, יא) 'הניחו לו ויקלל כי אמר לו ה'", תלה הענין בחטאו ולא בשמעי בן גרא".

ובכן הבה נתבונן, כמה האדם מלא עם כעס, ועם רגשי נקמה ונמירה, והכל בא לו מחמת חיסרון באמונתו. וכך גם מידת הקנאה, שמקנא בהצלחת חברו, שהרי אם היה מאמין באמונה שלמה שמה שיש לזולתו הוא מחסדי ה' עליו שעלה ברצונו להעניק דווקא לו, ולא כוחו ועוצם ידו עשו לו את החיל הזה, לא היה שייד לקנא בו כלל, ורק מחמת ששוכחים את המציאות שהקב"ה מנהיג את כל העולמות בהשגחה פרטית יש מקום למידת הקנאה ולשאר המידות הרעות כיוצא בה.

והוא אשר אמרנו, שהארת יציאת מצרים נחוצה עד למאוד לכל חיי היהודי, שיש בה כדי להאיר את כל המצבים הקשים שהאדם עובר בעולם הזה, כי הכח להתגבר על כל הקשיים והניסיונות הוא הכח של האמונה השלימה, וזאת אנו לוקחים מיציאת מצרים. וכמה שחוזרים על עניין יציאת מצרים ומשננים זאת שוב ושוב קונים יותר את האמונה ומתחזקים בה, כמו שדרשו הצדיקים "האמנתי כי אדבר" (מהלס קטז, י) - כמה שמשננים את עניין האמונה היא חודרת יותר לעומק הלב.

עצה נוספת לחיזוק האמונה - תפילה ברוממות הקול

הרמב"ן בדבריו שם, אחר שמאריך בביאור ריבוי המצוות הבאות לזיכרון יציאת מצרים שהם כדי לחזק את האמונה, וכן"ל, כותב: "וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפלת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לא-ל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו". ובפשטות אין מובן מה שייכות עניין זה לעניין שלפניו, שהוא חיזוק האמונה בלב האדם.

אמנם כבר ביארתי כמה פעמים, שעניין רוממות הקול בתפילה היא עצה נוספת לדחיית דעות הכפירה וחיזוק האמונה, כי טבע האדם הוא שדבר שהוא בטוח וברור בו הוא מדבר עליו בשפה ברורה ובקול רם, ואילו מה שהוא מסופק ואינו בטוח בו כל כך הוא מדבר עליו בשפה רפה, ובוודאי כשיודע שהוא משקר שאז אינו מעיז פניו לומר את שקרו בקול רם. ממילא, כאשר הדרך להשריש את האמונה בדבעי, שתהיה מונחת במוחו ובלבו של האדם בברירות ובהירות, הוא לדבר עליה בקול רם, וזהו עניין רוממות הקול בתפילה, שבה אומרים לפני ה' 'בריותיך אנחנו' ומודים שהוא הבורא והמנהיג, שע"ז מתחזקת האמונה בלב האדם. ודבר זה נרמז בכתוב (ד"ה" א נט, י) "ויברך דויד את ה' לעיני כל הקהל", ואיתא (שער הכוונות דרושי יו"ט כ) ש'ו'יברך ד'וד א'ת ה'" הוא ר"ת 'ודאי'. היינו שכאשר מברכים ומודים לה' 'לעיני כל הקהל', בקול רם ובפרהסיא, הרי זה מכח אמונה וודאית ובטוחה.

אם כן לפנינו שני דרכים לחזק את האמונה ולבססה ולהחדירה בעומק הלב, על ידי קיום מצוות ה' שנקבעו לזיכרון יציאת מצרים, ועל ידי התפילה בהתלהבות ובקול רם, ובכך עלינו להתחזק ביותר בימים אלו כאשר אנו עומדים תחת רושם יו"ט פסח.

ביציאת מצרים התגלה ההתייחסות הקרובה של הקב"ה לבני ישראל ושהוא מחשיבם כבני יסוד נוסף שאנו מקבלים מיציאת מצרים, הוא שיהודי ידע את השייכות והקרבה שלו להקב"ה, כי אז גילה הקב"ה את התייחסותו הקרובה לבני ישראל, וכפי ששלח הקב"ה לומר לפרעה (שמות 7, כ"ג) "ואמרת אל פרעה כה אמר ה' בני בכרי ישראל, ואמר אליך שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנך בכרך". ולאור

זאת נעשו כל הנסים והנפלאות, שהעניש הקב"ה את פרעה על שיעבוד ועינוי בניו. וכן אנו אומרים בברכת אמת ואמונה בתפילת ערבית "המעביר בניו בין גזרי ים סוף". ובברכת אמת ויציב בתפילת שחרית "על זאת שבחו אהובים וכו' ונתנו ידידים" וכו'. כי ביציאת מצרים וקריעת ים סוף נתגלה כי בני ישראל אהובים וידידים כביכול עם הקב"ה, והם בניו בחיריו. וכן בעת קבלת התורה אמר הקב"ה לבני ישראל (שס יט, ד"ו) "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי", ותרגם אונקלוס "וקרבית יתכון לפולחני".

זאת היא אפוא הקריאה של חיבה היוצאת מכל המהלך של יציאת מצרים, שבני ישראל הם בנים למקום, בני מלכים, וקרובים אליו יתברך בקרבה יתירה. וכאשר היהודי חי עם ידיעה זו, הרי אלו חיי רוממות והתעלות, בהכירו את מעמדו הרם, ואת תפקידו ושליחותו בעולם הזה. וכפי שפירשו צדיקים את הכתוב (משלי ג, יא) "מוסר ה' בני אל תמאס" - זהו מוסרו של ה' שאומר לכל בן ישראל, אתה הרי 'בני', ובכן 'אל תמאס', אל תתנהג בהנהגה בזויה ונמאסת שאינה מתאימה למעמדך כבן המלך. וכך היא צורת השיג ושיח שבין הקב"ה לבני ישראל, כאב המבקש את בנו שיתקרב אליו, וכמאמר הכתוב (משלי כג, כו) "תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תרצנה", ופירשו חז"ל (ירושלמי נרכות פ"א ה"ה) "אמר הקב"ה, אי יהבת לי לבך ועיניך, אנא ידע דאת לי". זאת דורש הקב"ה מאת כל איש ישראל, תן את עצמך בשבילי, שהלא הנך בני.

ואין היהודי בן מלך בין עוד אלפי בני מלכים, אלא הוא בן יחידי למלך, וכדברי המשנה (סנהדרין פ"ד מ"ה) "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם". וחשבתי לשבר את האוזן בדרך משל, לכפר אחד שתושביו היו עניים מרודים, ולא היה בידם ממון לשכור מלמד לילדיהם, וממילא הסתובבו הילדים בשווקים וברחובות מחוסר מעש וריקנות, ועשו בכל עת מעשי הבל ושטות, וכמובן שהיו בורים וריקים בלי ידיעה כל שהיא בתורה.

לימים התעשר אחד מבני הכפר, ובאשר נעשה בעל אמצעים שכר מלמד עבור בנו, למען ילמדו תורה, דא עקא, שהילד לא רצה לשבת לפני מלמדו, כיוון שכל

חבריו שיחקו הלאה ועסקו במשוגותיהם. בראות האב כי כן הוא, החליט שהוא שוכר את המלמד לכל ילדי הכפר, וכך ישבו כל חברי בנו בבית המלמד ויעסקו בתורה, וכך לא יימשך בנו לחוץ, וכך הווה. והנה בין הילדים היו בעלי כישרונות ברוכים והצליחו מאוד בלימודם, ואילו בנו של העשיר לא היה בעל כישרון גדול כל כך, ולא הצליח כמותם. והדבר הביא את הילד לשברון לב ולייאוש. אמר לו אביו: ראה, כל מה שעשיתי כאן לא עשיתי אלא בשבילך, שאתה תשב ותלמד, לכן הכנסתי גם את כל הילדים ללימוד, ולא הייתה כוונתי אלא בשבילך שהם יהיו לך לחברה, ואם אתה תתייאש ותעזוב את לימודך, מה יש לי מכל זה.

אמנם אין המשל דומה ממש לנמשל, שהרי יש עוד יהודים לאלפים ולרכבות, אשר מכל אחד ואחד מהם יש להקב"ה תכלית ורצון, ועל כל אחד מבני ישראל נאמר כך שחייב לומר בשבילי נברא העולם. אלא שמכל יהודי יש להקב"ה רצון אחר, ולכל אחד יש תפקיד שאין לאף אחד זולתו, ובשליחות זו צריך הקב"ה דווקא את היהודי הזה, וממילא הרי הוא כבן יחיד שאין עוד בדומה לו.

אם כן, איך ייתכן אפוא שיהודי יבזוז את מעמדו הרם הזה, ויתנהג בצורה שאינה מתאימה לבן מלך. וכן האריך רבינו יונה בתחילת ספרו **שערי עבודה** וז"ל: "הפתח הראשון הוא שידע האיש העובד ערך עצמו ויכיר מעלתו ומעלת אבותיו, וגדולתם וחשיבותם וחבתם אצל הבורא יתברך, וישתדל ויתחזק תמיד להעמיד עצמו במעלה ההיא ולהתנהג בה תמיד, וכו', ויצא לו מזה כי כאשר יתאווה תאוה ויעלה בלבבו גאווה לעשות דבר שאינו הגון, יבוש מעצמו ויבוש מאבותיו, וישיב לנפשו ויאמר: אדם גדול וחשוב כמוני היום שיש בי כמה מעלות טובות רמות ונשאות, ושאני בן גדולים בן מלכי קדם, איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים ולאבותי כל הימים", יעו"ש שהאריך שם עוד.

מיציאת מצרים אנו למדים שתמיד נשאר היהודי בן למקום ובכל מצב יכול לחזור ולהתחדש בעניין זה של היותנו בני המלך ואנו קרובים אליו, יש עוד נקודה שאנו למדים מיציאת מצרים, שצריך לחזור עליו ולשגנו בתמידות, שהנה אנו בני אדם בשר ודם

קרוצי חומר, וכל אחד יש לו את היצר הרע המיוחד שלו המתגבר עליו בכל יום להכשילו, ומפעם לפעם אכן נכשלים בדבר מה או שנהיה מצב של ירידה מסוימת. ואז שוב בא היצה"ר ומדבר על לב האדם למען יתייאש ויתרפה מעבודתו, כי ממילא כבר חטא ונכשל ובוודאי כבר איבד את כל מעמדו וא"כ מה יש לו להמשיך הלאה בעבודת ה'.

אכן מיציאת מצרים אנו למדים שאין זה נכון, כי בשום אופן אין הקב"ה מזניח את היהודי, כפי שאב אין נוטש את בנו בכל מצב שהוא, ובכל עת אפשר להתחיל מחדש, ולהתקרב שוב אל העבודה. וכמו שהרחיבו באר בספד"ק (ראה זרע קודש פרשת צא ד"ה א"י זכור את היום הזה), שכן היה בעת יציאת מצרים, שהיו בני ישראל בשפל המדרגה, וכמו שקטרגו המלאכים בעת קריעת ים סוף "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה" (זוה"ק מרומה קע:), ומכל מקום גאלם הקב"ה, כי גם במצב ההוא נשארו בניו חביביו. וכך הוא תמיד, שיהודי נשאר בן מלך בכל אופן שהוא, והקב"ה אין עוזבו ונוטש אותו.

וזאת היא מן הקליפות הכי קשות בדורנו, שהרבה אנשים נשארים בשפלות מצבם, מחמת שהם מיואשים ושבורים לגמרי וחושבים שאין להם עוד תקווה להתעלות ולהתרומם. וזהו אחת מן הסיבות שאנו מצווים ועומדים לזכור נסי יציאת מצרים, ובפרט בליל התקדש חג, שצריך לזכור יסוד זה ולמסור זאת לבנים, שהקב"ה לא עזבנו אז, וכך לא יעזבנו הלאה, ותמיד אנו נשארים בניו חביביו.

יש להסתכל בעין טובה על ריבוי הצדיקים ויראי ה' בדורנו ולא לראות את החלקים הרעים כי זהו מעצת היצה"ר

ברצוני לדבר על כמה נקודות הנוגעות לתקופה שאנו חיים בה, אשר כידוע רבו כמו רבו בו ניסיונות קשים המתגברים עלינו מיום ליום, ויש לנו לדעת מה תפקידנו בדור שכזה, ואיך צריכה להיות השקפתנו על הסובב אותנו. ואפתח במאמר נפלא של השם משמואל בפרשתנו (תרע"ד ד"ה ויאמר משה הן), על הכתוב בתהלים (יד, א) "אמר נבל בלבו אין אלקים השחיתו התעיבו עלילה אין עשה טוב". אשר פירושו הפשוט הוא

שדוד המלך מתאר מצב גרוע כזה, שבו כולם כופרים בעיקר ומונחים בזהמא ולכלוך, ואין אחד השומר את מצוות ה'.

אכן השם משמואל מפרש שכל זה הוא מאמר הנבל, שהוא אומר לעצמו שאין שום צדיק בדור הזה, וכולם מקולקלים, וזאת הוא אומר כדי לתרץ את הנהגתו השפלה והמופקרת, שהרי מה אפשר לדרוש ממנו כאשר כולם מתנהגים כך, "אבל חס ושלום יש ויש צדיקים וחסידים עושי מלאכת ה' באמונה, ורבים אשר אתנו מאשר איתם, אלא שאין מכריזין על עצמן", בכל דור יש הרבה צדיקים ויראי ה', רק הנבל רוצה לתרץ את עצמו ומתאר מציאות כזו שכולם השחיתו והתעיבו, אבל אין זה אמת.

ובמה מתאימים הדברים לזמנינו אנו, שמצוי מאוד לשמוע אנשים המדברים על מצב דורנו, כמה הוא שפל ופרוץ, וכולם מקולקלים, ואומרים, ראה אפילו הוא מתנהג כך, וזה עושה כך, 'אין עושה טוב, אין גם אחד'. ובכן, דעו, מלמדנו השם משמואל, שמי שאומר כך זהו משום שהוא בעצמו מתנהג בצורה נלוזה, כי הצדיק אין רואה את שפלות בני הדור, אלא אדרבה, את ריבוי הצדיקים ויראי ה'.

בדרך זה מסופר מעשה נפלא, שבאו פעם לישיבה אחת בליטא שני בחורים מאותה עיירה, והנה כל אחד מהם תיאר את עיירתו בצורה אחרת לגמרי, האחד דיבר בגנותה, שכל אנשיה הם שפלים ופחותים, גסים ועמי-הארץ, ואילו משנהו דיבר בשבחה, שהיא מלאה חכמים וסופרים, צדיקים ותלמידי חכמים. חבריהם תמהו מאוד איך ייתכן שעל אותה עיירה ישמעו תיאורים וסיפורים הפוכים מן הקצה אל הקצה, והחלו לחקור מעט, ואז נתגלה להם דבר פשוט, שזה שדיבר בשבח העיירה, הוא תמיד הסתובב ליד תושביה הטובים של העיירה, והתחקה אחר מעשי הצדיקים ויראי ה' שבה, וממילא היו לו רק סיפורים טובים לספר על העיירה, ואילו השני, תמיד הסתכל על הצד השני, ועקב אחר האנשים הפשוטים והנחותים, וממילא ראה את כל העיירה בהשקפה רעה.

כך אנו רואים גם מציאות שבה שני בחורים שלמדו יחד באותה ישיבה, והאחד מלא בטענות ומענות על הישיבה, ואומר חבל שלמדתי שם, אילו הייתי לומד במקום

אחר הייתי מצליח יותר. ואילו השני מלא בשבח ובתהילה על הישיבה, אלו מגידי שיעורים טובים יש שם, ומשגיחים מוצלחים, וכמה מתעלים ומתרוממים שם. והנכון הוא, שבכל מקום יש חלקים טובים יותר וחלקים טובים פחות, ותלוי על מה רוצים להסתכל, אפשר להסתכל על החלקים הטובים ואז לראות את הישיבה באופן חיובי, ואפשר לחפש תמיד את החלקים המוצלחים פחות ואז מקבלים השקפה רעה על הישיבה. והדבר תלוי בהחלטת האדם מה הוא רוצה לראות.

וכך גם כלפי מצב דורנו, שגם בו יש הרבה צדיקים וקדושים, הרבה יראי שמים, הרבה תלמידי חכמים, ואף יותר מהצד שכנגד, וצריך רק להחליט על מה מסתכלים. יש יהודי שנכנס לביהמ"ד ורואה מיד את המתמיד שיושב ועוסק בתורה בהתמדה גדולה, ומתרגש ומתפעל מן המחזה, והוא רואה את העובד המתפלל בהתלהבות ובחיות, והדבר גורם לו לשמחה וטוב לבב. הוא אינו מחפש את החסרונות, למה הלה אינו עושה כך ולמה אינו עושה כך, אלא הוא רואה עוד דבר טוב ועוד דבר טוב ולבבו מתרחב מרוב שמחה. ולעומת יש אדם שאינו מסוגל לראות דברים טובים, על הלומד הוא שואל וכי כך לומדים, ועל המתפלל הוא מתרעם וכי זאת היא צורת התפילה הנכונה. ובד בבד הוא רואה את חבורת האנשים המבלים את זמנם ומפמפמים על דא ועל הא והוא נדבק אליהם. זהו כל הנפקא מינה, הנבל רואה את הרע והצדיק רואה את הטוב.

אמנם צריכים לדעת שאנו נמצאים בדור קשה מצד הניסיונות המצויים בו, אבל העצה הראשונה היא שלא להסתכל על הכלל וזהוהמא אלא להתחקות אחר היהודים הנעלים ואחר מעשיהם הטובים, ואז גם אנו נידבק בטוב ונתרחק מן הרע. כי זאת היא עצת היצה"ר שאומר ממילא אי אפשר להיזהר כדבעי כי ממילא כולם מתנהגים כך, אבל יש לזכור שאין זה נכון כלל, וצריך רק עין טובה להסתכל על הטובים, כל אחד במקומו, בישיבה בה הוא לומד, בחסידות בה הוא נמצא, ובכל מקום שהוא מגיע אליו, ולחיות עם הצדיקים ויראי ה' שבדור, ולרצות להידבק במעשיהם.

ההצלה מהזוהמא שברחוב - להיות שמור בתוך ה'תיבה',
ועל כל אחד מוטלת האחריות שהתיבה תישאר נקייה וטהורה

פרט נוסף בהתמודדות עם מצב הדור, שהנה הרחוב בזמנינו מלא בזוהמא ובלכלוך, עד כדי כך שמשלוהו למבול השוטף את העולם במים המאררים, ורבים מטכסים עצות איך להינצל מן המבול זה בכה וזה בכה, ובאמת אי אפשר להילחם עם המבול, אלא הדרך להינצל מזה היא כמו שאמר הקב"ה לנח שיעשה לו תיבה ויהיה בתוכה, וכך תפקידו של כל בחור הוא להיות שמור בתיבה וכך יינצל מן המבול, והיינו שהישיבה ובית המדרש והקהילה שאליה משתייך תהיה עבורו כתיבת נח, שמורה ומוגנת מכל מה שמתרחש ברחוב.

ועל כל אחד ואחד לשמור שהמקום יישאר באמת תיבת נח, שלא יחדרו אליה דברים מן הרחוב, שיבער בה אש שלהבת של עבודת ה' בקדושה ובטהרה בלי שמץ של רעות הדור. ואילו כאשר אחד מכנים לתוך המקום תורה דבר מה השייך לרחוב, כגון איזה עיתון וכיוצ"ב, אזי הוא כעושה חור בתיבה, ועלול להטביע את כל התיבה, אשר אין לך עוולה גדולה מזו.

והנה נמנו וגמרו יראי ה' גדולי וצדיקי הדור שאין לבחור להחזיק פלאפון, והדבר פשוט למתבונן, כי בכך משמרים את רוח טהרת התיבה, לבל יתערבו בה רוחות רעות מן הרחוב, וחבל שישנם בחורים שאינם משיגים זאת ואוחזים את עצמם לחכמים ומבינים ומחזיקים פלאפון ברשותם, והרי באמת אין לך שטות גדולה מזו והם גורמים רעה גדולה לעצמם. כמובן שמדובר על פלאפון כשר, כי על דברים שאינם כשרים בתכלית אין מן הצורך כלל לדבר, אבל גם פלאפון כשר הוא אסור לבן ישיבה, כאשר הדבר מקלקל לגמרי את השמירה שישנה בתוך התיבה מפגעי הזמן.

כל פגע ונגע שרואים - הרי זה סימן לדבר הטעון תיקון אצל הרואה

נקודה חשובה נוספת שיש בה כדי להעמיד את הגישה הנכונה לתקופה בה אנו עומדים. אנו הרי משתייכים לתנועת החסידות, שהוקמה על ידי מרן הבעש"ט זי"ע, והנה כמעט שאין לנו דברי תורה מאתו, וגם מה שיש הם לרוב דברים

עמוקים שאינם שווים לכל נפש, אבל יש את המאמר הנודע, שהוא היסוד - בה"א הידיעה - שכל חסידישער יוד צריך לדעתו. והוא על דברי המשנה (נגעים פ"ז מ"ה) "כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו", ובפשטות הכוונה שהכהן אינו יכול לראות את נגעי עצמו לטהרם או לטמאם. אבל הבעש"ט פירש - 'כל הנגעים אדם רואה חוץ' - כל החסרונות שהאדם רואה מבחוץ, מסביבתו, זהו 'מנגעי עצמו', היינו שיש לכך שורש בעצמו. כי הקב"ה אינו מסבב שיראה האדם פגעים רוחניים אצל זולתו, אלא רק כאשר רוצה לרמוז שגם אצלו יש מעין נגעים אלו וצריך לתקנם.

וזהו יסוד מוסד לדורנו אנו, כאשר רואים נגעים ופגעים שונים, וישנם כמה אופנים איך להגיב להם, ואילו דרך החסידות שלימדנו הבעש"ט הק' הוא לחפש מה אני צריך לתקן בעניין זה. וכך יש להגיב מול כל הניסיונות והקשיים שישנם בדורנו.

נביא דוגמא אחת בעניין לימוד התורה, שהנה מצד אחד בדורנו רבו לומדי התורה, אולם לאידך גיסא מצוי מאוד שהלימוד הוא בבחינת מלומדה ומן השפה ולחוץ, בלי התקשרות והתחברות פנימית לתורה. ובכן כאשר אנו רואים זאת אין עלינו להתלונן ולהיאנח על מצב הדור, אלא לקחת זאת לעבודתנו האישית, ולהתעורר לחפש דרכים איך יכולים להיות יותר מקושרים לתורה, ואיך יהיה הלימוד מתוך חיבור פנימי ועמוק יותר. וכן על דרך זה בכל שאר העניינים שרואים שהדור לקוי בהם, שהנוגע לעניינינו הוא לחפש איך לתקן את עצמנו בפרטים אלו.

יעזרנו ה' על דבר כבוד שמו, שיהיה בכוחנו להוציא מן הכח אל הפועל יסודות אלו באשר להתמודדות עם קשיי התקופה וניסיונותיה, וכן בעניין שפתחנו בו, להמשיך הארת היו"ט פסח לכל השנה, עם כל יסודות יציאת מצרים, ולהתעלות על ידם במסילה העולה בית א-ל.

